

ЈОВАН ЧАЂЕНОВИЋ

О КОМПОЗИЦИЈИ ЉУБИШИНИХ ПРИПОВИЈЕСТИ

Проучавање композиције Љубишних приповијести један је од најважнијих предуслова за утврђивање одлика ове прозе и за одређивање њеног односа према народној и умјетничкој приповијести. Питањима композиције књижевна критика се бавила када је хтјела да испита пиščев допринос развиту наше умјетничке приповијетке на путу од народног ка индивидуалном изразу.¹

Љубишине приповијести су тематски, садржајно и структурално разноврсне. За типолошко означавање својих приповједака, за одређивање њихове жанровске припадности писац је употребљавао називе приповијест и прича. *Кањоша Мацедоновића* назива причом паштровском, а остале прозе приповијестима (за прозу *Горде или како Црногорка љуби* није дао жанровско одређење). Приче из друге књиге, које су везане за име Вука Дојчевића, писац у наслову назива причањима. Према томе, Љубиша је употребљавао три назива за своје прозне творевине: приповијести, приче и причања.

Историчари књижевности и критичари прихватили су подјелу Љубишне прозе на врсте, са извјесним модификацијама. Скерлић посматра народно и индивидуално стваралаштво као цјелину и дијели га на три врсте.² Прво наводи „кратке причице Вукове и објашњења пословица из којих су постале“, затим „народне приповетке које је прикупљао Вук Врчевић и назвао

¹ Ранији критичари Адолф Вебер (1881) и Стијепо Кастрепели (1882) у прилозима о Љубишним *Приповијестима црногорским и приморским* нијесу разматрали ова питања. Њихова интересовања била су усмјерена у другом правцу.

² *Стјепан Митров Љубиша*, књижевна студија, *Летопис Матице српске*, 1908, књ. ССXLVIII, св. 2, стр. 1—24. Исто: Јован Скерлић, *Сабрана дела*, *Писци и књиге II*, Београд, Просвета, 1964, 236—261.

их шаљивопоучитељним“ и на трећем мјесту Љубишине приповијести које су, по Скерлићевом мишљењу, мјешавина народног и умјетничког приповиједања. Скерлићева подјела је сувише уопштена, не обухвата све врсте Љубишине прозе, не узима у обзир причања Вука Дојчевића, не прави разлику међу приповијестима. У основи ове Скерлићеве подјеле је његово схватање да су Љубишине приповијетке у великој мјери блиске народном стваралаштву, да је Љубиша више сакупљач него оригиналан стваралац.

Бождар Пејовић је у Љубишином стваралаштву издвојио три приповједачке врсте — причања, приче и приповијести.³ Причања су, према овоме аутору, краћи прозни облик, шири од анегдоте, који се приближава форми приче. За разлику од анегдоте из чије је структуре изведено, причање садржи описе. Прича је прозни облик са „усредсређеним развојем догађаја“, као што су *Кањош Мацедоновић* и *Крађа и прекрађа звона*. Приповијести имају развијену и тематски сложену структуру као *Скочидјевојка* и *Проклети кам*.

И међу приповијестима Пејовић налази разлику са становишта књижевне структуре. Најразвијеније приповијести представљају прелазни облик између приповијетке и романа (*Скочидјевојка*, *Проклети кам* и *Поп Андравић*). Ове приповијести имају сложену композицију, велики број ликова и епизода и широко захватају историјски простор.⁴

Међу приповијестима које имају карактер новеле Пејовић убраја *Кањоша Мацедоновића*, *Продају патријаре Бркића*, *Крађу и прекрађу звона* и *Горде*. Проза *Шћепан Мали* друкчијег је карактера па заузима посебно мјесто у збирци. Ова подјела омогућава подробније разматрање композиције приповијести.

И по спољашњим особинама приповијести се разликују од оне прозне врсте коју неки називају причом. Приповијести су веома садржајне приповједачке форме, обрађују озбиљне друштвене теме и имају бројне ликове. Поглавља из којих су приповијести сложене мање или више су везана за основну фабулу дјела (*Скочидјевојка*, *Шћепан Мали*, *Поп Андравић* и *Проклети кам*).

Приче нијесу подијељене на поглавља нити на какве друге цјелине, због тога су композиционо знатно компактније него приповијести, па су се и критичари похвално изражавали о њиховој композицији (*Кањош Мацедоновић*, *Крађа и прекрађа звона*). Када су критичари говорили о слабостима композиције приповијести, имали су у виду веће приповијетке, као што су *Ско-*

³ *Izvori i karakter Pričanja Vuka Dojčevića*, Radovi Filozofskog fakulteta, knj. VII, 1972/1973, Sarajevo 1973. str. 291—294.

⁴ *Проблемски огледи*, Сарајево 1974, 198.

чидјевојка и Горде — Скерлић⁵, Поп Андоровић, Скочидјевојка и Проклети кам — Недић.⁶

Основна слабост композиције на коју указују критичари је несразмјера епизода у неким приповијестима („епизодична страна често им ремети унутрашњу симетрију“) — Марко Цар.⁷ У приповијестима није издвојено главно од споредног — Љубомир Недић.⁸ Догађајима није дато мјесто по важности и значају — Скерлић.⁹

Друга примједба критике односи се на слабу повезаност епизода и дијалога, што слаби јединство приповијести. Скерлић и Недић сматрају да писац не полаже много на јединство дјела. И Марко Цар примјећује да код Љубише има „понекад и невештине у прелазима и међусобном везивању сложенијих разговора“.¹⁰

Критичари који су дали негативне судове о композицији Љубишких приповијести налазили су узроке тој појави у утицају народног приповиједања. И сам писац је изјављивао да пише у народном духу, да биљежи народне приче и да их компонује на начин како то чини народни приповједач. Видо Латковић такође наглашава велику сродност Љубишких приповијести и народног приповиједања, али указује и на разлике и даје једну важну напомену. Љубиша је стварао, каже овај историчар књижевности, из народних елемената, али су његове приповијести сувише дуге и нијесу могле у таквом обиму постојати у народном памћењу.¹¹ Марко Цар сматра да је пишчев таленат био посебне врсте и да писцу нијесу одговарале мале приповједачке форме. Према његовом гледишту, новела, односно приповијетка, захтијева унутрашњу симетрију, „архитектонско размјерје“, што Љубиша често није могао да оствари. Овај критичар сматра да би Љубиша као писац најбоље дошао до изражаја у роману, зато жали што није стигао да напише роман из црногорске историје за који се припремао.¹² Ово гледање није у складу са оцјеном

⁵ Јован Скерлић, *Сабрана дела, Писци и књиге II*, Београд, Просвета, 1964, 259.

⁶ Љубомир Недић, *Стјепан Митров Љубиша*, Српски књижевни гласник, XXI, 1908, Исто: *Целокупна дела II*, Београд, Народна просвета, 281.

⁷ Марко Цар каже: Да је Љубиша изоставио сва три прва поглавља из приповијетке *Поп Андоровић нови Обилић*, опет би причање било потпуно јер је главна ствар пашин пролазак преко Паштровића и Радова витешка смрт испричана у посљедњем поглављу, док прве три главе служе писцу само као изговор да опише мирене крвне освете у Сотонићима. (С. М. Љубиша, *Летопис Матице српске*, 1905, књ. 232, св. 4, стр. 84).

⁸ Љубомир Недић, *Целокупна дела II*, 21.

⁹ Јован Скерлић, *Сабрана дела, Писци и књиге II*, 259.

¹⁰ Марко Цар, *Стјепан Митров Љубиша*, предговор *Приповијестима црногорским и приморским*, Београд, СКЗ, 1924, стр. XXVII.

¹¹ Видо Латковић, *Стјепан Митров Љубиша*, Чланци из књижевности, Цетиње, Народна књига, 1953, 109—122.

¹² Марко Цар, *Стјепан Митров Љубиша*, *Летопис Матице српске*, 1905, књ. 232, св. 4, стр. 82.

критике о приповијестима јер је наш писац са највише успјеха савлађивао краћу епску форму, а у већим прозним облицима који се приближавају роману није изградио успјешну композицију. Зато се не би могло с разлогом говорити о већој пишчевој склоности према епској форми романа.

Новија критика узела је у одбрану Љубишине приповијести од примједбе да су слабо компоноване. Велимир Живојиновић у предговору Љубишеним дјелима (1929) оспорава примједбе да композиција приповијести није архитектонски грађена и да им је недостатак што имају мало описа.¹³ Живојиновић своје тврђење заснива на приповијестима *Скочидјевојка* и *Поп Андравић*, које су критичари често наводили као примјере слабе композиције. Он сматра да су судбине малих јунака у *Скочидјевојци* само дјелићи ширих друштвених помјерања и потискивања помоћу којих настају већа историјска кретања и крупнија друштвена догађања.¹⁴ Тако је писац показао повезаност судбине Стевана Калођурђевића и Руже Мркоњић чијој срећи стоје на путу зле друштвене силе. Живојиновић каже да би примједбе на композицију *Скочидјевојке* биле оправдане када би предмет приче била историја Руже и Стевана. Али пошто је, по мишљењу критичара, главни предмет приче стварање историје, како он каже „шира интерпретација живота и света“ помоћу појединачних судбина — композиција ове приповијести је у складу са њеном идејом. Да је предмет приповијетке шири од судбине двоје унесрећених, каже он, показује то што писац не завршава причу ондје гдје се прекида живот јунакиње Руже, него излаже судбину готово свих лица до краја.¹⁵ Према томе, Живојиновић не прихвата оцјене Цара, Скерлића и Недића о неуспјелој композицији Љубишених приповијести и сматра да су њихови битни елементи (догађаји и ликови) везани унутрашњим везама и односима.

Идеја да је добра она композиција која омогућава да пишчево виђење свијета најбоље дође до изражаја ухватила је коријена у новијој критици. И, последице Живојиновића, више критичара усмјерило је своју пажњу у томе правцу. Ђуза Радовић објашњава одлике композиције Љубишених приповијести условљеношћу друштвене основе на којој су настале. „Природно је и реалистички условљено“, каже Радовић, „све оно што, са гледишта неког другог начина живота и неке друге литературе, недостаје Љубишином стилу, његовим личностима, структури и архитектури његове приповетке. Њима недостаје... управо оно што тај свет који је приповедач уметнички фиксирао, није био,

¹³ В. Живојиновић, *Стјепан Митров Љубиша, живот и рад*, предговор *Целокупним дјелима II*, Београд, Народна просвета, стр. LV.

¹⁴ Исто, стр. LXVIII.

¹⁵ Исто.

шта дакле те личности нису имале“.¹⁶ Критичар мисли да је у овој прози адекватно дат вид живота и људских односа какав је постојао у Црногорском приморју у Љубишино вријеме и раније.

Исидора Секулић такође не прихвата негативну оцјену композиције Љубишних приповијести. Она наглашава везу између Љубишиног и народног приповиједања у коме је доминантна вриједност језик, и то говорни језик. Пошто је високо оцијенила језик тога свијета, Исидора ипак каже да „ред и симетрија тога језика и те мисли не иду толико у тесан оквир уметничке приче колико у добар ток и здрав ритам усменог причања“.¹⁷ Исидора Секулић, као и Живојиновић, насупрот гледањима ранијих критичара, објашњава „разравнотеженост“ *Скоцидјевојке* основним предметом приче, а то је и по њеном мишљењу, летопис породице Штиљановић и судбина несрећних заручника. Ипак, Исидора прихвата оцјену да Љубишина прича „не одговара у свему естетским законима склопа лепе поезије“ али додаје, као и неки ранији критичари, да је Љубишин „летописни материјал“ изнутра везан „историјским жилама“, а везан је и „споља уметношћу једног мајстора разговарања и казивања“.¹⁸ На тај начин Исидора Секулић не примјењује мјерила умјетничке природе на ову компоненту Љубишине прозе јер сматра да приповијест саткана од казивања и разговарања није жанр који је примјерен класичним естетским мјерилима.

Према томе, о композицији Љубишних приповијести искристалисало се више гледишта. Према једном, старијем, недостаци се испољавају у несразмјери дијелова и у њиховој лабавој повезаности. Према другоме, композиција приповијести не може се оцијенити негативно јер она одражава друштвену основу на којој су приповијетке настале, њихови везивни елементи су летописни материјал и разговорни језик.

Разговори су, дакле, везивни елеменат композиције. У разговорима се често рву људи који припадају различитим и непријатељским државама, класама, сталежима, опредјељењима. Дијалога има информативних, пријатељских, породичних, али и непријатељских подмуклих, притворних и сл. У разговорима наших људи са представницима млетачких власти долази до изражаја познато млетачко лукавство. Негативни јунаци који су у служби млетачке власти у сусрету са представницима нашега народа често говоре супротно ономе што мисле. И тај облик двосмисленог говора Љубиша је знатно развио и функционално употребио у карактеризацији ликова. У приповијестима има и хумористичких разговора, као у *Кањошу Мацедоновићу*, *Продаји патријаре Бркића*, *Крађи* и *прекрађи звона* и др.

¹⁶ Стјепан Митров Љубиша, предговор *Приповијестима*, Нови Сад — Београд, Матица српска — СКЗ, 1957, 17.

¹⁷ Стјепан Митров Љубиша, *Летопис Матице српске*, 1966, књ. 398, св. 5, стр. 419—424. Исто: предговор *Приповијестима*, Београд, Просвета, 1968, 11.

¹⁸ Исто, 13.

Предмет разговора Љубишиних јунака често је прошлост нашега народа. Ту се историја јавља као конститутивни елеменат у композиционом погледу. Из разговора сазнајемо да многи јунаци имају сличан став према старој држави, у разговорима се јављају романтичарске слике царства или његових дијелова, али је присутна и критичка свијест о тој прошлости. Писац у више прилика спомиње Балшиће који су продали Млецима градове зетске бановине (*Шћепан Мали, Скочидјевојка, Продаја патријаре Бркића, Поп Андоровић* и др.) и Црнојевиће који су се „осватили“ с Млечићима (*Скочидјевојка, Проклети кам*). У приповијестима се често јављају потомци некадашње наше властеле која је играла важну улогу у старој држави. У вријеме догађаја које приповијетке приказују потомци наше властеле су туђинске слуге и непријатељи свога народа.

У драматичном разговору представника Паштровића и Махмут-паше Бушатлије у Скадру дата је историја Зете. Елеменат историје се јавља у жучном спору попа Андоровића и которског провидура. Драматичан је дијалог изгнаника Вукца и Арбанаса из Скадра који наговара избјеглог Паштровића да убије попа Андоровића или да поведе турску војску на његово племе. Мијатова исповијест у млетачком затвору претворила се у спор са свештеником исповједником који штити интересе млетачке државе, и завршена је убиством затворског свештеника. Друга Мијатова исповијест код превлачког калуђера такође се претворила у расправу о гријеху у којој је стављена на пробу мисао да се зло мора чинити у одбрани од зла. Необичан је, снажан и дубоко заснован разговор которског провидура и игумана о калуђеру кога је млетачки чиновник приказао као разбојника, а игуман као узорног духовника. У разговору Мирчете и попа Андоровића износе се страхоте крвне освете између два племена. Љубишини разговори као конститутивни елементи нарочито су изразити на оним мјестима приповијетке на којима је радња усмјерена ка расплету.

Структура Љубишине прозе карактерише занимљиво приказивање простора. Лица у Љубишиним приповијестима се много крећу, на тај начин писац повезује сцене и ликове и проширује хоризонте дјела. Још у уводном тексту, у опису Боке Которске, приповједач у кретању приказује мјеста, пејзаже и локалитете. „Кад доћеш с мора...“, „Уминеш ли Мељине...“, „Путујеш ли к Рисну...“, „Путујеш ли к Котору...“, „Када се попнеш на прво ждријело...“ итд.

Јунаке приповијести из завичаја гони невоља, зато се много крећу. Разлози су често необични, као онај који је изазвао друго Кањошево путовање у Млетке. На почетку *Скочидјевојке* описано је путовање младог Стевана Калођурђевића из Паштровића у Црмницу, ту почиње његово трагично страдање у Млецима и бјекство по Средоземљу, у Турску. Скадар, Италију и Свету Гору, гдје је нашао смирење. Други немирни јунак ове приповијет-

ке је Стеван Штиљановић који бјежи од млетачкога насиља у Херцеговину, а затим одлази у Босну, Италију и Срем. Шћепан Мали је „стран и далек путник“ чији су путеви остали тајанствени и непознати. Велики страдалник Мијат (из приповијетке *Проклети кам*) побјегао је из млетачкога затвора у Цариград, па преко Румелије и Албаније дошао у Црну Гору. И његови путеви су дуги и крвави. И други јунаци преваљују велике просторе, нарочито они који су гоњени и несрећни. Има у овим приповијеткама још једна врста путника који су жива спона међу удаљеним крајевима. То су калуђери, који такође повезују дијелове радње у приповијестима.

Жене се крећу на малом простору, њихов животни оквир у патријархалном друштву је узан. И када покушавају да изађу из тога круга, као несрећна Ружа, не могу да побјегну од зла које их брзо стиже. Такође се мало крећу млетачки племићи и представници туђинске власти. Они су најчешће стари, болесни и непокретни као сама Република којој служе.

Намеће се закључак да писац није искористио кретање својих јунака кроз далеке земље и крајеве. Љубишини путници ништа не казују о земљама које су прошли. Њихово путовање било је у ствари бјекство несрећних људи од насиља и зла.

И поред несразмјере дијелова неких приповијести, што је довело до помјерања у композицији, у Љубишиним текстовима има склада, пропорције и сразмјере. У неким примјерима остварена је симетрија у вођењу радње, у кључним сценама и ликовима. Често је то развијено на супротностима које су у основи радње, нпр. у приповијести *Поп Андровић*, у којој се говори о два завађена села, једно је у турској а друго у млетачкој држави. Турци помажу Спичане а Млечићи Паштровиће „да се боље крве и уништавају“. Када су се представници завађених страна, послје много жртава, састали ради умира, представник Спичана Мирчета Никлан окривљује Паштровиће за сва зла која су се међу њима догодила, а поп Андровић, представник Паштровића, жали се на сличан начин на Спичане, Мирчета напада Млечиће а поп Турке. Ипак завађене стране пристану да по обичају одрже крвно коло. Паралелизам радњи се наставља и у томе што которски провидур позива вође Паштровића на одговорност због тога што су закључили мир са Спичанима, а Махмут-паша Бушатлија зове спичанске главаре због исте ствари. Симетрија је остварена и у реченици: „Биле се загризле и љуто окрвавиле, око међа и земаља, двије сродне и сусједне опћине, наиме паштровска и спичанска, једна млетачка, а друга турска“. И даље: „У ту су ватру пухали, да је боље распале, паша с једне а провидник с друге стране“.

Паралелизам у композицији остварен је у причи *Крађа и прекрађа звона* у којој сељани два удаљена села тајно једни од других скидају црквено звоно и односе га на своју цркву. Пара-

лелизам налазимо и у приповијеткама *Проклети кам* и *Кањони Мацедоновић*.

Као што може да се говори о композицији поједине новеле тако може да се говори о устројству читаве збирке. На почетку дјела је етнографски опис Боке Которске у коме је дато виђење овога краја очима усхићена путника. У тексту се наводе неки подаци о тој покрајини и њеној историји, о људима и догађајима (као што је рушење манастира Превлаке), спомиње се локалитет Скочидјевојка, села Маине, Побори и Брајићи и др. Тако ова уводна проза отвара простор на коме ће се одиграти многи догађаји о којима приповијести говоре. Ова етнографско-историјска и путописна проза друкчијег је карактера него што су приповијести, али представља увод у збирку. Зато изневјеравају пишчеву замисао дјела они редактори који овај уводни текст изостављају из издања дјела.

Као у појединим приповијеткама, и у збирци може да се уочи одређена симетрија. Приповијести су настале на заједничкој историјској основи, у епоси млетачке управе и турског надирања на узану покрајину поред мора. И сам положај Боке и Паштровића између двије непријатељске силе — „турскога змаја и млетачкога лава“, са слободним црногорским залеђем, као да је сугерирао приповједачу одређену композицију, симетричну и контрастну. Зато се ни у једној приповијести садржина не остварује на једној територији него се крајеви сижејних линија проситиру преко границе.

У *Кањошу Мацедоновићу* један дио радње догађа се у Паштровићима, а други у Млецима. У осталим приповијестима радња почиње у Приморју, а завршава се у Црној Гори. Радња посљедње приповијетке у збирци (*Горде*) почиње у Црној Гори, усмјерена је према Скадру, а коријене вуче из Приморја. На тај начин у збирци је остварен извјестан паралелизам.

Дакле, збирка почиње етнографско-историјском прозом (*Бока*) у којој доминира опис, а завршава се обичајно-правном сценом (*Суд добрих људи*) у којој доминира дијалог. Опис и дијалог су два битна елемента у структури приповједака, први је заступљен оскудно, а други веома богато.

Све то говори да је приликом стварања приповијести на основама народне приче писац морао да рјешава питања композиције. Од разних могућности преобликовања народне приче у умјетничку писац је споменуо допуну „историчне стране“ коју је вршио у својим дјелима. У вези са тим поставља се питање које је елементе народне приче Љубиша задржао, што је додао, развио и проширио. Другим ријечима, да ли се може структура ма које приповијести разложити на елементе народне и индивидуалне прозе.

Има основа за закључак да је основни сиже оно што се држи у приповијести и што је преузето из народа. То је у ствари главна структура приче, коју писац није разградио него ју је

модификовао, развио, учинио сложенијом, богатијом. То показује примјер приче о продаји патријарха Бркића како је у народу записана и приповијести како ју је Љубиша написао на основу народне приче.¹⁹

Народну верзију приче о продаји патријарха Бркића записао је поп Стеван Кнежевић из Грађана (умро 1907). То предање поп Кнежевић је чуо у свом селу Грађанима и забиљежио вјероватно пошто је прочитао Љубишину приповијетку. Можемо да претпоставимо да је прича коју је записао поп Кнежевић била слична оној коју је Љубиша чуо у своме крају и искористио за своју приповијест, али је она могла бити и нешто друкчија.²⁰

Љубиша своју приповијест почиње сусретом и разговором Луке Стојанова из Брајића и Груја Милошева Црногорца, догађај се одиграва за вријеме Шћепана Малог (а не касније, за вријеме Аустрије, како је у народној верзији записано). Из тога разговора испреда се „исторична страна“ приповијести. Лука прича како су се „полатинили“ Бубићи, Медини, Зановићи, Враћени, Бескуће, Болице и др. Грујо прича како је превјерила властела у Херцеговини, како су се Црнојевићи „осватили“ са Млечићима.

Народна прича и приповијетка имају заједнички основни сиж. Патријарх је из Пећи побјегао од Турака у Црмницу. Млечићи су хтјели да отму патријарха преко својих људи и помоћу новца. Ту акцију започиње млетачки човјек, отмицу покушава да изврши помоћу сељака из Брајића (у народној причи то је Стојан Угљеша, у Љубишиној приповијести Лука Стојанов) и једног из Грађана (у причи се зове Нешко Којичин, у приповијести Грујо Милошев). Према народној причи превару предлаже један од учесника завјере, код Љубише један „хромац ћосави“ који се прерушио у патријарха.

Љубиша је знатно проширио народну причу у приповијест, дао јој историјску основу, створио атмосферу, увео нове ликове: племића Марка Бубића који ради на остварењу дуждеве жеље да добије патријарха за новац и да га пошаље у Млетке у заточење, свештеника који исповиједа једног од учесника завјере и неколико жена.

На подлози народне приче писац је изградио и нове сцене. У једној од њих Грујо Црногорац одлучио је да изда патријарха за новац, али се касније покајао и пао у агонију, па је позвао свештеника да му се исповиједи. На тај начин Љубиша изграђује лик психолошким средствима, што долази до изражаја у сцени исповиједања. Помоћу нових сцена писац је изградио лик патријарха Бркића. Нова је сцена разговора Бубића и сељака из Брајића о издаји.

¹⁹ Препис Кнежевићевог записа народне приче уступио ми је Жарко Булатовић, професор из Херцег-Новог.

²⁰ Стефан Митров Љубиша је, по сопственом казивању, записао ову причу од Бура Вучетића Брајића.

Када се пореде ове двије фабуле, народна и Љубишина, пада у очи да је писац највише измјена извршио у првом дијелу приповијетке. Међутим, у каснијем току приповијест је све више слична народној верзији приче.

Писац је дакле извршио измјене у структури народне приповијетке тако што је продужио сижејну линију у правцу Црне Горе, објаснио је догађаје који су довели патријарха у Црмницу, у село Грађане. Тако је развио ону линију приповијести која води у супротном смјеру, преко Котора у Млетке. У народној причи идеја о отмици патријарха поникла је у Будви, каже се да Марко Ђуда хоће да добави патријарха за мито јер се за њега интересује Аустрија (!) Иза тога се не казују догађаји. Код Љубише идеја се јавља у Котору гдје Марко Бубић наговара сељака из Брајића да изврши отмицу патријарха за потребе Републике. Љубиша је смјестио догађај у вријеме Шћепана Малог и млетачке управе (када је Бркић уистину био у Црној Гори). Писац је објаснио разлоге отмице. У Љубишиној приповијести ликови су супротстављени класно, национално, вјерски, морално. Народ и његови непријатељи приказани су у историјској пројекцији. И то је оно „исторично“ што је Љубиша „додао“ народној причи.

Према томе, у критици је пренаглашен утицај народног стваралаштва на композицију Љубишиних приповијести. Критичари су указивали и на утицај умјетничке књижевности, наше (Његош) и стране (Манцони). Међутим, недовољно је испитан пишчев допринос у стварању композиције, у превазилажењу народног приповједача. То показује примјер продаје патријарха Бркића у народној причи и индивидуалној приповијести.

У стварању приповијести, у организовању њихове грађе, Љубиша је примјењивао различите поступке. У једноставним структурама успјешно је рјешавао тај проблем, а у сложенијим нашао се пред проблемима које наша приповијетка није била савладала.